

2.1 IZROČKI – korpusi in korpusno jezikoslovje

JANES (••)

Korpusi in korpusno jezikoslovje

Špela Arhar Holdt
Center za uporabno jezikoslovje ZUS Trojina
Filozofska fakulteta UL

Ljubljana, 24. 8. 2015

JANES (••)

Naloga za prvi dan

Spoznati pojme in orodja, ki jih bomo uporabljali ta teden.

- Kaj je korpus?
- Vzorec in generalizacija
- Gradnja korpusov
- Raba korpusov
- Korpus in priročniki
- Slovenski korpusi

JANES

Želimo raziskovati slovenščino!

časopisi, revije
pošta, e-pošta

knjige

besedilni drobiž
spletne strani

govorjeni jezik

itd.

družbena omrežja

JANES

Kako?

Gigafida Pomoč | O kopiraju | Slovensko

Iskanje: Najdi

Uporabljaš enostavno iskanje Napredno iskanje

1 2 3 4 naslednja stran

Prikazujem 1-20 od 60 koncordanc (0.343 sekundi)

Osnovne oblike

- > Cofotalnik (80)

Vrsta besedila

- > Casopisi (53)
- > Revije (12)
- > Internet (4)
- > Spletna besedila (1)
- > Vbc

Vir

- > Dnevnik (28)
- > Strupa (22)
- > Delo (11)
- > Večer (8)
- > Slovenski glas (5)
- > Vbc

Leto

- > 2003 (16)
- > 2004 (15)
- > 2001 (11)

sta bila od skupno 34 vzorcev dva mikrobiološko neustrezna bazena - Cofotalnika na kopališču RC Cizje, Orta vas pri Braslovcah.

To bo kompleks zunanjih bazenov, ki bo v Cofotalniku ponjal vodno vsejše najmljajm, na grtah in toboganih pa

se lahko zabavajo tudi v zunanjem guarskem bazenu in notranjem Cofotalniku.

se lahko zabavajo tudi v zunanjem guarskem bazenu in notranjem Cofotalniku.

dodatno razveseljuje obnoven bazen s strelinimi vodnimi doživljaji, oruški Cofotalnik in masadni bazen whirlpool. Celovita ponudba Dežele dobnega počitja park z dvema dječana, toboganom in otroškim bazenom - Cofotalnikom. Za krepitev zdravja vabi Savadose, center tradicionalne tajske posebne kopeli, za najmljaje pa je tu otroški Cofotalnik. Gozdni vodni park ponuja vodne in biserne vrele, ki se bodo lahko namakali v dveh bazenih ter otroškem Cofotalniku, se sprostiti v velikem savna centru in telovadli v park z dvema dječana, toboganom in otroškim bazenom - Cofotalnikom. Za krepitev zdravja bodo poskrbeli v centru tradicionalne tajske za dezinfekcijo vode. Kopališču manjata tudi konpenzacijski bazen in Cofotalnik za dojenčke ter manjše otroke, ki zdaj pogosto cofotajo iste, ki željo toplejšo vodo. Predragal bi » Cofotalnik «.

v treh bazenih, zunanjem, v velikem bazenu in Cofotalniku. V tamkajšnjem vročem bazenu oziroma savni pa je neustrezen o, Zmsko kopališče v velikem in malem bazenu ter Cofotalniku. V Zdravilišču Laško sta imela kemično neustrezno vodo zunanji . Gre za kompleks zunanjih bazenov, ki bo v Cofotalniku ponjal vodno vsejše najmljajim obiskovalcem, na grtah in toboganih

Besedilni korpus

Zberemo veliko količino besedil v elektronski obliki.
Besedila izberemo tako, da predstavljajo vzorec jezika.
Besedila pripravimo, da jih je lažje računalniško raziskovati.
Besedila vstavimo v specializiran program: konkordančnik.

Besedilni korpus

Zberemo veliko količino besedil v elektronski obliki.
Besedila izberemo tako, da predstavljajo **vzorec jezika**.
Besedila pripravimo, da jih je lažje računalniško raziskovati.
Besedila vstavimo v specializiran program: konkordančnik.

Vzorec - primer

Recimo, da nas zanima, kakšno glasbo poslušajo slovenski srednješolci. Kako bomo to ugotovili?

Je dovolj, če ocenimo stanje glede na svoje izkušnje? Vprašamo svoje sošolce? Ali vse dijake na svoji šoli? Dijake z različnih srednjih šol? Morda različnih starosti, spolov ali iz različnih regij?

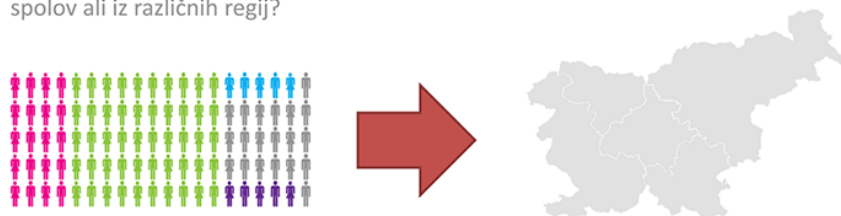

Kakšen **vzorec** moramo zajeti v raziskavi, da lahko na koncu **generaliziramo** rezultate?

Vzorec - primer

Recimo, da nas zanima, kakšno glasbo poslušajo slovenski srednješolci. Kako bomo to ugotovili?

Je dovolj, če ocenimo stanje glede na svoje izkušnje? Vprašamo svoje sošolce? Ali vse dijake na svoji šoli? Dijake z različnih srednjih šol? Morda različnih starosti, spolov ali iz različnih regij?

Kakšen **vzorec** moramo zajeti v raziskavi, da lahko na koncu **generaliziramo** rezultate?

Vzorec - korpus

Besedilni korpusi so zgrajeni tako, da predstavljajo **vzorec jezika**. Da lahko pravilno **interpretiramo** in **generaliziramo** ugotovitve, moramo dobro razumeti, kakšna besedila določen korpus vsebuje, kako je bil zgrajen in kakšen je njegov namen.

Korpus Kres	Splošna pisna slovenščina	časopisi, revije, leposlovje, strokovna literatura, spletna besedila, besedilni drobiž
Korpus GOS	Govorjena slovenščina	televizijske in radijske oddaje, javni nastopi, sestanki, zasebna komunikacija
Korpus Janes	Spletna slovenščina	tviti, blogi, uporabniški komentarji, forumi
Korpus Šolar	Jezik šolarjev	šolski eseji in testi + učiteljski popravki

Besedilni korpus

Zberemo veliko količino besedil v elektronski obliki.
 Besedila izberemo tako, da predstavljajo vzorec jezika.
 Besedila pripravimo, da jih je lažje računalniško raziskovati.
 Besedila vstavimo v specializiran program: konkordančnik.

Besedilni korpus

Zberemo veliko količino besedil v elektronski obliki.
Besedila izberemo tako, da predstavljajo vzorec jezika.
Besedila **pripravimo**, da jih je lažje računalniško raziskovati.
Besedila vstavimo v specializiran program: konkordančnik.

Priprava korpusnih besedil

1. K besedilom dodamo vse informacije, ki so na voljo: od kod besedilo izvira, kdaj je nastalo oz. izšlo, kdo je avtor ...
2. Besedila **jezikoslovno označimo**: s posebnim programom pripišemo besedi osnovno obliko, besedno vrsto in druge lastnosti.

Vaši malčki lahko varno uživajo v otroškem čofotalniku. (časopis Celjan, 2009)

Vaši	vaš	svojilni zaimек; 2. oseba, moški spol, množina, imenovalnik, množina svojine
malčki	malček	samostalnik, občno ime; moški spol, množina, imenovalnik
lahko	lahko	splošni prislov; nedoločena stopnja
varno	varno	splošni prislov; nedoločena stopnja
uživajo	uživati	glavni glagol; nedovršni, sedanjik, 3. oseba, množina
v	v	predlog; mestnik
otroškem	otroški	splošni pridevnik; nedoločena stopnja, moški spol, ednina, mestnik
čofotalniku	čofotalnik	samostalnik, občno ime; moški spol, ednina, mestnik

Besedilni korpus

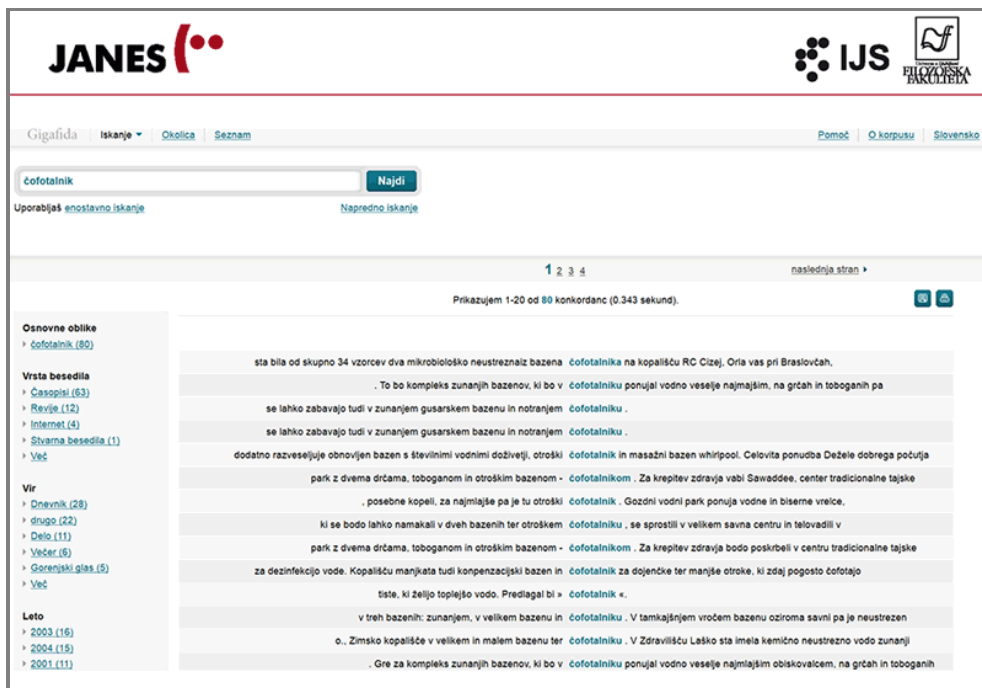

Zberemo veliko količino besedil v elektronski obliki.
Besedila izberemo tako, da predstavljajo vzorec jezika.
Besedila pripravimo, da jih je lažje računalniško raziskovati.
Besedila vstavimo v specializiran program: konkordančnik.

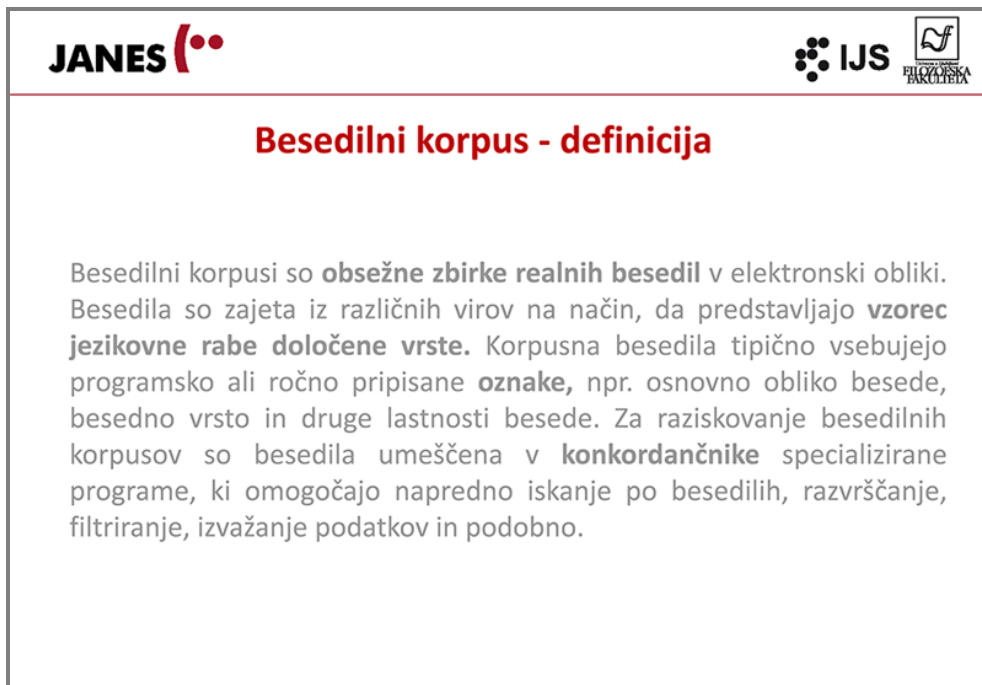
Besedilni korpus

Zberemo veliko količino besedil v elektronski obliki.
Besedila izberemo tako, da predstavljajo vzorec jezika.
Besedila pripravimo, da jih je lažje računalniško raziskovati.
Besedila vstavimo v specializiran program: **konkordančnik**.

The screenshot shows the JANES search interface. At the top, there is the JANES logo and the IJS logo. Below the search bar, the search term "čofotalnik" is entered, and the "Najdi" button is visible. The search results are displayed in a list format, showing the first 20 of 80 concordances. The results include various text snippets related to swimming pools and water parks, such as "sta bila od skupno 34 vzorcev dva mikrobiološko neustrezna iz bazena čofotalnika na kopališču RC Cizej" and "To bo kompleks zunanjih bazenov, ki bo v čofotalniku ponujal vodno veselje najmlajšim, na gričah in toboganih pa se lahko zabavajo tudi v zunanjem gusarskem bazenu in notranjem čofotalniku".

The screenshot shows the JANES interface with the title "Besedilni korpus - definicija". The definition text is as follows:

Besedilni korpusi so **obsežne zbirke realnih besedil** v elektronski obliki. Besedila so zajeta iz različnih virov na način, da predstavljajo **vzorec jezikovne rabe določene vrste**. Korpusna besedila tipično vsebujejo programsko ali ročno pripisane **oznake**, npr. osnovno obliko besede, besedno vrsto in druge lastnosti besede. Za raziskovanje besedilnih korpusov so besedila umeščena v **konkordančnike** specializirane programe, ki omogočajo napredno iskanje po besedilih, razvrščanje, filtriranje, izvažanje podatkov in podobno.

Zakaj uporabljati korpus?

- Ker naša **jezikovna intuicija** ne more natančno predvideti, kako se jezik v širši rabi obnaša (kot ne moremo na pamet predvideti, kakšno glasbo imajo radi slovenski srednješolci).
- Ker s pomočjo računalnika lahko obdelamo večje količine podatkov na naprednejše načine in tako lažje poiščemo relevantne **jezikovne vzorce in trende** (to je posebej pomembno za večje projekte, npr. gradnjo slovarja),
- Ker so (v primerjavi z Googlom, na primer) zgrajeni na transparenten in dokumentiran način, da lahko podatke ustrezno **interpretiramo in generaliziramo**.

Raba besedilnih korpusov

Uporabno jezikoslovje

- slovarji, slovnice, pravopis, šolska gradiva ...

Teoretično jezikoslovje

- nova dognanja o jezikovni rabi in sistemu

Jezikovna produkcija

- pisanje, prevajanje, lektoriranje ...

Ljubiteljsko raziskovanje

- preverjanje jezikovne rabe, zanimivosti ...

Korpusi in jezikovni priročniki

KORPUSI

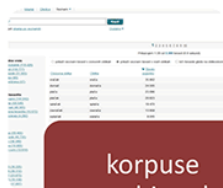
- Vidimo sobesedilo in podatke o besedilu
- Potrebna je sinteza in interpretacija
- Možnost hitrega posodabljanja
- Razen pripisanih oznak so besedila v izvorni obliki

PRIROČNIKI

- Vsak priročnik služi določenemu namenu.
- Jezikovno gradivo je izbrano in urejeno glede na ta namen.
- Priročniki imajo pogosto (tudi) normativno vrednost.

Od korpusa do priročnika

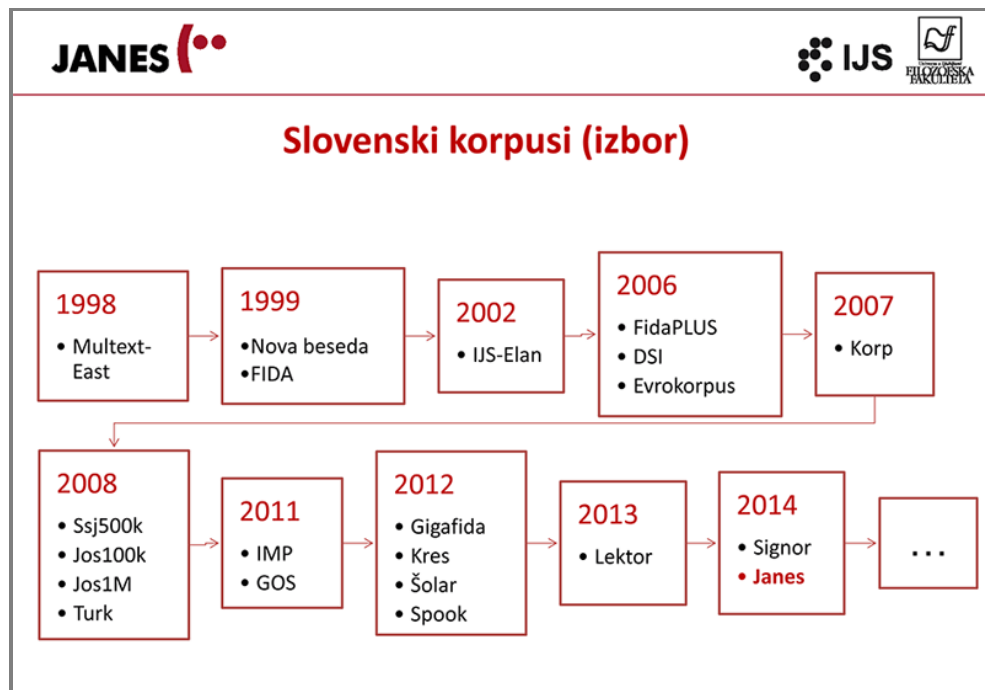

korpuse uporabimo kot vir jezikovnih podatkov

uporabniki lahko preberejo opis jezika v priročnikih

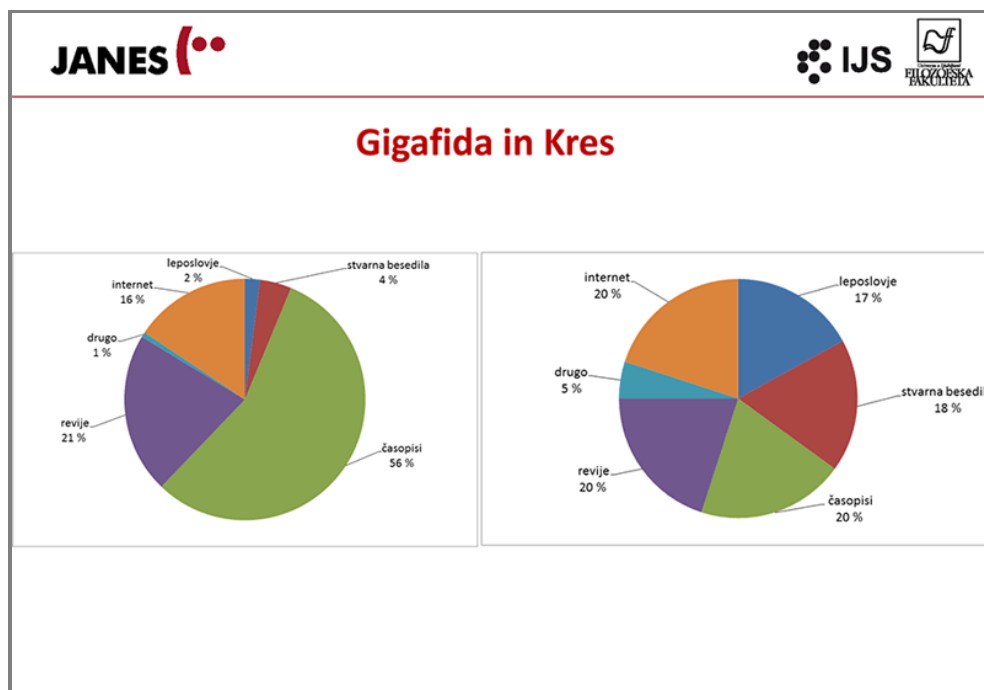
Za slovenščino še ne obstaja veliko priročnikov, ki so narejeni na osnovi korpusnih podatkov (v prihodnosti jih bo več). Trenutno je zato najti razlike med korpusnimi podatki in podatki nekaterih priročnikov.

JANES (••)

Gigafida in Kres

- **Gigafida** je obsežna zbirka sodobnih (1990-2011) slovenskih besedil iz časopisov, revij, knjig, s spleta itd. Korpus obsega skoraj 1,2 milijarde besed.
- **Kres** je manjša različica tega korpusa, prinaša cca. 100 milijonov besed.
- Korpusi, ki prinašajo splošni, nespecializirani jezik, imenujemo **referenčni korpusi**. Ti se uporabljajo za izdelavo referenčnih priročnikov, v raziskavah pa jih pogosto uporabljamo tako, da z njimi primerjamo rezultate iz drugih korpusov (npr. rezultate raziskovanja po korpusu Janes primerjamo z referenčnim korpusom, da vidimo, kaj je specifično za spletni jezik, kaj pa se pojavlja tudi v splošni jezikovni rabi).

JANES (••)

GOS

- **GOS** je prvi korpus govorne slovenščine. Prinaša posnetke govora v različnih vsakodnevni situacijah.
- Posnetki so **transkribirani** in umeščeni v zmojliv konkordančnik, s katerim lahko primere govora iščemo, poslušamo in preučujemo.
- Korpus obsega okrog **milijon besed**.
- Namenjen je **raziskovanju govora**.

[Transkribcija 1:](#) *ja ne vem po **kermu** ključu se bomo odločali eee koga bomo poslali v samo trgovanje z volno eem ne vem a bo to žrebanje al al glasvanje al kekrkoli*

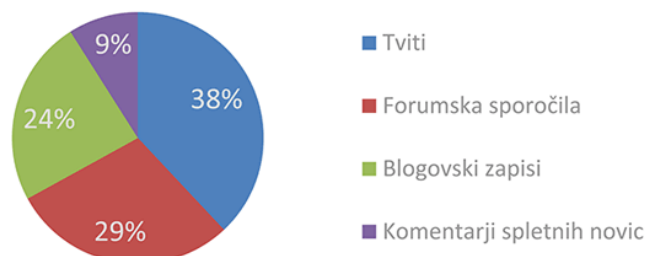
[Transkribcija 2:](#) *ja ne vem po **kateremu** ključu se bomo odločali eee koga bomo poslali v samo trgovanje z volno eem ne vem a bo to žrebanje ali ali glasovanje ali kakor*

Šolar

- **Šolar** vsebuje pisna besedila, ki so jih učenci in dijaki slovenskih šol tvorili pri pouku.
- V precejšnjem delu besedil so posebej označene tudi jezikovne napake, ki so jih v spisih **popravili učitelji**.
- Po jezikovnih napakah oz. učiteljskih popravkih lahko s pomočjo specializiranega konkordančnika tudi iščemo.
- Korpus vsebuje približno **milijon besed**.
- Korpus je primarno namenjen raziskavam šolske pisne produkcije oz. jezikovne zmožnosti šolarjev in pripravi učnih gradiv.

Janes

- **Janes** je korpus spletne slovenščine. Vsebuje besedila, ki so jih na spletu tvorili uporabniki. Korpus obsega okrog **134 milijonov besed**.

Janes

Janes je tudi razlog, da smo tu:

- *JANES – Jezikoslovna analiza nestandardne slovenščine* je nacionalni raziskovalni projekt (J6—6842), ki ga od 1. 7. 2014 do 30. 6. 2017 financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.
- Cilj projekta je zgraditi obsežen korpus spletne slovenščine, s pomočjo katerega bomo omogočili empirično podprto jezikoslovno analizo nestandardne spletne slovenščine, izboljšali jezikovnotehnološka orodja za obdelavo besedil, napisanih v nestandardnem jeziku, in izdelali slovarček spletne slovenščine.

**Hvala za pozornost,
po odmoru pa nad korpuse!**

Špela Arhar Holdt
spela.arhar@trojina.si